

Robert Czulda

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5885-818X>

Uniwersytet Łódzki

e-mail: rczulda@uni.lodz.pl

Polityka bezpieczeństwa Filipin pod rządami prezydenta Marcosa Juniora (od 2022 roku)

Abstrakt

Filipiny od kilku lat zmagają się z chińską polityką konfrontacji na Morzu Południowochińskim. Rosnąca presja ze strony Pekinu zmusiła Filipiny do aktywniejszego działania w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Poprzedni prezydent Filipin Rodrigo Duterte (2016–2022) starał się obniżyć poziom napięcia w relacjach z Chinami i tym samym poprawić strategiczną pozycję Filipin, poprzez odejście od tradycyjnego filaru filipińskiej polityki bezpieczeństwa, jakim jest bliska współpraca ze Stanami Zjednoczonymi. Strategiczne partnerstwo z Waszyngtonem próbował on zastąpić politycznym zbliżeniem z Chinami, ale próba ta zakończyła się niepowodzeniem.

Celem artykułu jest analiza polityki bezpieczeństwa Republiki Filipin pod rządami prezydenta Ferdinanda Marcosa Juniora (od czerwca 2022 roku). Hipotezą jest stwierdzenie, że wybór Ferdinanda Marcosa na prezydenta Filipin był niezbędnym warunkiem, aby doszło do odbudowania strategicznego partnerstwa ze Stanami Zjednoczonymi, które znalazło się w kryzysie w czasie rządów prezydenta Rodrigo Duterte. W artykule zanalizowano geostrategiczne znaczenie Filipin przez pryzmat mocarstw (Stany Zjednoczone i Chiny); genezę odnowienia partnerstwa pomiędzy Manilą a Waszyngtonem; przykłady filipińsko-amerykańskiej współpracy wojskowej; najważniejsze inicjatywy z zakresu modernizacji technicznej Filipin oraz przykłady polityki dywersyfikacji.

Słowa kluczowe: Filipiny, Morze Południowochińskie, polityka bezpieczeństwa, obronność

Wprowadzenie

Filipiny (Republika Filipin), które kontrolują 7641 wysp i mają 36,3 tysiąca kilometrów linii brzegowej (Rothwell, 2022, s. 102), od kilku lat zmagają się z chińską polityką konfrontacji na Morzu Południowochińskim, które jest jednym z najważniejszych akwenów świata – jakkolwiek tranzyt z Europy, Afryki i Bliskiego Wschodu do Afryki przechodzi właśnie tamtędy. Obszar ten stanowi również potężny rezerwuuar ropy naftowej, gazu ziemnego oraz surowca dla Azji niezwykle cennego – bardzo bogatych w ryby łowisk. Prawa roszczą sobie państwa regionu, w tym – prócz Chin i Filipin – także Wietnam, Brunei, Malezja i Tajwan.

Poprzednik prezydenta Ferdinanda Marcosa, prezydent Rodrigo Duterte (2016–2022) starał się obniżyć poziom napięcia w relacjach z Chinami i tym samym poprawić strategiczną pozycję Filipin, poprzez odejście od tradycyjnego filaru filipińskiej polityki bezpieczeństwa, jakim jest bliska współpraca ze Stanami Zjednoczonymi. Strategiczne partnerstwo z Waszyngtonem próbował on zastąpić politycznym zbliżeniem z Chinami, ale próba ta zakończyła się niepowodzeniem – chińska aktywność na spornych wodach nie tylko nie uległa zmniejszeniu, lecz wyraźnie wzrosła, czego przejawem są coraz groźniejsze incydenty pomiędzy okrętami chińskimi i filipińskimi. Najlepszą ilustracją porażki koncepcji prezydenta Duterte jest ostrzeżenie o użyciu wojska, jakie skierował w stronę Pekinu, oraz nieskuteczna próba w schyłkowym okresie swych rządów, by odbudować relacje ze Stanami Zjednoczonymi (Duterte warns China, 2016).

Koniec prezydentury Duterte stanowi punkt wyjścia do podjętej w niniejszym artykule analizy, która koncentruje się na polityce bezpieczeństwa Filipin pod rządami prezydenta Ferdinanda Marcosa Juniora. Polityk ten, będący synem byłego dyktatora Filipin Ferdinanda Marcosa (1965–1986), objął władzę w czerwcu 2022 roku. Jedną z jego obietnic dotyczyła odbudowy ze Stanami Zjednoczonymi strategicznego partnerstwa, którego niezmiennym fundamentem jest dwustronny pakt obronny z 1951 roku. Artykuł opiera się na hipotezie, że wybór Ferdinanda Marcosa na prezydenta Filipin był niezbędnym warunkiem, aby doszło do faktycznego odtworzenia tego partnerstwa po okresie ochłodzenia w czasie prezydentury Duterte. W celu kompleksowego omówienia kierunków polityki bezpieczeństwa tego państwa postawiono następujące pytania badawcze: Jakie czynniki decydują o strategicznym znaczeniu Filipin? Jaką rolę w kalkulacjach strategicznych Manili zajmują zarówno Chiny, jak i Stany Zjednoczone? W jakim zakresie i kierunku Filipiny dywersyfikują swoją politykę bezpieczeństwa? Przeprowadzona analiza opiera się na metodach jakościowych, ze szczególnym uwzględnieniem danych zastanych. Ze względu na bieżący charakter podejmowanych zagadnień kluczową kategorię źródeł stanowią artykuły prasowe.

Niniejszy artykuł składa się z czterech części. W pierwszej przedstawiono geostrategiczne znaczenie Filipin. Skoncentrowano się na perspektywie dwóch mocarstw – to jest Stanów Zjednoczonych i Chin – których rywalizacja oddziałuje na sytuację bezpieczeństwa w regionie i konkretne państwa, w tym Filipiny, które są jednym z najważniejszych aktorów tej części Indo-Pacyfiku. W drugiej części zanalizowano genezę odnowienia partnerstwa pomiędzy Manilą a Waszyngtonem. W celu porównania przedstawiono pokrótce politykę prezydenta Duterte, by następnie przedstawić działania jego następcy, prezydenta Marcosa. Trzecia część niniejszego artykułu wskazuje na przykłady filipińsko-amerykańskiej współpracy wojskowej, podczas gdy czwarta – ostatnia – prezentuje najważniejsze inicjatywy z zakresu modernizacji technicznej Filipin. W tym rozdziale odniesiono się nie tylko do współpracy ze Stanami Zjednoczonymi, ale także do inicjatyw wojskowych, które Manila realizuje dzięki pomocy innych państw, w tym przede wszystkim Korei Południowej.

Geostrategiczne znaczenie Filipin

Rola Filipin w pierwszej kolejności wynika z geopolitycznego położenia tego państwa. To łącznik pomiędzy Azją Wschodnią a Azją Południowowschodnią oraz pomiędzy Morzem Południowochińskim – będącym jednym z najważniejszych szlaków tranzytowych na świecie – a otwartymi wodami Oceanu Spokojnego. Z perspektywy takich państw, jak Australia i Nowa Zelandia to również jeden z naturalnych buforów oddzielających je od Chin. To także ‘niezatapialny lotniskowiec’, który umożliwia projekcję siły w różnych kierunkach – albo z Morza Południowochińskiego w stronę Oceanu Spokojnego, na Tajwan lub na Azję Południowowschodnią, albo też w kierunku przeciwnym, w tym także na kontynentalne Chiny.

Filipiny mają kluczowe znaczenie dla Stanów Zjednoczonych, które kontrolowały ten obszar od 1898 roku, kiedy to Amerykanie pokonali Hiszpanię, do 1946 roku, gdy po wyzwoleniu wysp z rąk Japonii (1942–1945) Waszyngton wsparł proces uzyskania przez Filipiny niepodległości. Kraj pozostał jednak blisko związany ze Stanami Zjednoczonymi. W 1951 roku oba państwa połączył ciągle obowiązujący traktat o obronie wzajemnej (*Mutual Defense Treaty*), który zobowiązuje USA do wsparcia zaatakowanego sojusznika.

W czasie zimnej wojny Filipiny były istotnym przyczółkiem w Azji, ułatwiającym Amerykanom prowadzenie działań. Składały się na nie zarówno aktywności operacyjne – w tym wspieranie konkretnych misji wojskowych (jak na przykład sił walczących w Wietnamie) – jak i strategiczne, to jest zapobieganie ewentualnej ekspansji na przykład Związku Sowieckiego czy Chin. O kluczo-

wej roli Filipin świadczyła aktywność dwóch amerykańskich baz w tym kraju, jednocześnie największych, jakie Amerykanie posiadali w Azji: marynarki wojennej Subic Bay oraz sił powietrznych Clark. Tę pierwszą założyli Hiszpanie w 1885 roku, a Amerykanie zaczęli ją wykorzystywać od początku swojej obecności na Filipinach. Ta druga, założona w 1919 roku jako Clark Field, była najważniejszą bazą lotniczą, zaopatrującą wojska amerykańskie oraz sojusznicy w czasie trwania wojny w Wietnamie. Ostatecznie Amerykanie przestali ją wykorzystywać w 1991 roku. Powodem była nie tylko erupcja wulkanu na górze Pinatubo, która pokryła ją pyłem wulkanicznym i uszkodziła część budynków, czy też przejście tajfunu Yunya trzy dni później, ale przede wszystkim decyzja władz Filipin, które wycofały zgodę na obecność wojsk Stanów Zjednoczonych. Taki sam los spotkał Naval Base Subic Bay.

Obecnie Filipiny mają dla Amerykanów kluczowe znaczenie w kontekście ewentualnej projekcji siły, w tym w scenariuszu wsparcia położonego na północ od wyspy Luzon Tajwanu, czy też w razie wybuchu konfliktu zbrojnego z Chinami. Co do tego ostatniego zagrożenia to jest bardzo prawdopodobne, że hipotetyczna wojna z Chinami rozgrywałaby się albo na Filipinach, albo w ich pobliżu. Obecność na Filipinach w czasie pokoju daje Amerykanom logistycznie i operacyjnie łatwiejszy dostęp do spornych wód Morza Południowochińskiego, podczas gdy w czasie wojny pozwalałaby amerykańskim siłom zbrojnym na podjęcie próby 'zamknięcia' Chińczyków na tymże akwenie, co utrudniałoby wyjście chińskiej marynarki wojennej na otwarte wody Oceanu Indyjskiego.

Zrozumienie roli Filipin jako rygla dla morskich operacji w regionie jest niezbędne, by dostrzec geostrategiczne znaczenie tegoż państwa również dla Chin. Punktem wyjścia jest stwierdzenie, że Stany Zjednoczone mają nieporównywalnie większą swobodę działania na Oceanie Spokojnym, w tym na morzach przyległych niż Chiny. US Navy ma dostęp do szeregu baz w regionie, chociażby w kontynentalnych Stanach Zjednoczonych (San Diego), na Hawajach i Guamie, w Japonii czy w Korei Południowej. Chiny ograniczone są natomiast do baz na terenie kontynentu.

O ile w czasie pokoju wyjście na otwarte wody Oceanu Spokojnego jest działaniem czasochłonnym dla Chin, o tyle w czasie wojny może okazać się niemożliwe. Chińskie okręty wojenne mogą wybrać szlak północny przez Morze Wschodniocchińskie, a więc pomiędzy Tajwanem na południu i Japonią na północy, ale wówczas muszą przechodzić przez względnie niewielkie korytarze pomiędzy japońskimi wyspami. Grozi to atakami z powietrza – w tym rakiet przeciwokrętowych, wystrzeliwanych zarówno z wyrzutni naziemnych, jak i nawodnych – oraz nękaniami przez okręty podwodne nieprzyjaciela.

Próba wyjścia na południe oznacza konieczność przejścia pomiędzy Tajwanem na północy a Filipinami na południu, co również rodzi wspomniane

problemy. Dla ilustracji zagrożenia warto nadmienić, że odległość między wybrzeżami obu państw to około 360 kilometrów, podczas gdy zasięg indyjskich, ponaddzwiękowych rakiet przeciwokrętowych BrahMos, które Filipiny zamówiły w grudniu 2021 roku za 340 milionów euro (trzy baterie nadbrzeżne dla piechoty morskiej – każda ma co najmniej trzy wyrzutnie z dwiema lub trzema raketami), wynosi 450 – 500 kilometrów (Kajal, 2023). Filipiny planują pozyskać dodatkowe systemy tego typu dla swoich wojsk lądowych (co najmniej cztery kolejne baterie).

Przejsiecie południem byłoby dla chińskiej marynarki wojennej w czasie wojny jeszcze trudniejsze, bowiem wymagałoby to przebicia się z Morza Południowochińskiego na morze Sulu poprzez obejście filipińskiej wyspy Palawan względnie wąskimi cieśninami. Wówczas Chińczycy musieliby jeszcze pokonać wody morza Celebes, gdzie od północy pozostawałby w zasięgu rakiet z Filipin (wyspa Mindanao) lub Indonezji (wyspy Talaug, Sangihe, Sitaro, Celebes). W razie neutralności Indonezji Chiny mogłyby próbować kierować się z morza Celebes bardziej na południe poprzez Cieśninę Makasarską, która rozdziela wyspy Borneo i Celebes. Po wyjściu na Morze Jawajskie, a następnie Morze Flores Chińczycy musieliby przedzierać się pomiędzy wyspami w kierunku północnym – u wybrzeży Papui Zachodniej – lub na wschód Morzem Arafura, ale wówczas oznaczałoby to przejście cieśniną Torresa w strefie działania australijskiej marynarki wojennej i lotnictwa.

Znaczenie Filipin w polityce bezpieczeństwa Chin wynika nie tylko z przedstawionej powyżej analizy, ale również z pozycji, jaką państwo to ma w tak zwanej ‘strategii pasa wysp’ (Island Chain Strategy), którą sformułował w 1951 roku John Foster Dulles. Pierwsza linia rozciąga się od Aleutów na północy po Filipiny i Borneo na południu. W jej skład wchodzi również Tajwan i japońska Okinawa (Erickson i Wuthnow, 2016; Yoshihara, 2012). Jest ona kluczowa z perspektywy zarówno Chin, jak i Stanów Zjednoczonych w razie konfliktu zbrojnego między nimi. Można z dużą dozą pewności stwierdzić, że w takim scenariuszu Chiny starałyby się w pełni przejąć Morze Południowochińskie, a także podporządkować sobie Filipiny, aby w ten sposób stworzyć wysuniętą ‘linię okopów’ odsuwającą Amerykanów od chińskiego wybrzeża oraz jednocześnie stwarzającą zagrożenie dla amerykańskich sił w Japonii i Korei Południowej. Innymi słowy, Filipiny są postrzegane przez Chiny jako pierwsza linia działań przeciwko Stanom Zjednoczonym.

Percepcja zagrożeń Filipin

To, co w dużym stopniu określa kierunek polityki bezpieczeństwa danego państwa, to percepcja zagrożeń, wyzwań i szans. Współczesne Filipiny borykają się zarówno z zagrożeniami i wyzwaniem o charakterze wewnętrznym, jak

i zewnętrznym. Na te pierwsze składają się problemy związane z przestępczością pospolitą oraz działaniami o charakterze politycznym. W odniesieniu do przestępczości pospolitej Filipiny zmagają się z narkomanią, przestępczością zorganizowaną, morderstwami, korupcją, czy też handlem bronią i żywym towarem. W aspekcie politycznym zasadniczym wyzwaniem dla analizowanego państwa jest terroryzm, który zbiera krwawe żniwo co najmniej od lat 60. XX wieku.

Na Filipinach działają liczne organizacje terrorystyczne, w tym Abu Sajjaf, Dżama'a Islamijja, Dawla Islamijja (Maute), Islamscy Bojownicy o Wolność Bangsamoro, czy też komunistyczna Nowa Armia Ludowa. W „Global Terrorism Index 2023” Filipiny zajęły 18. miejsce i spośród państw Azji Południowo-Wschodniej gorsza sytuacja jest jedynie w Mjanmie (9. miejsce) (Global Terrorism Index 2023, 2023, s. 8). W 2022 roku w tym państwie zanotowano 20 ataków terrorystycznych, które skutkowały 18 ofiarami (Global Terrorism Index 2023, 2023, s. 44). Rok później dżihadysty z Państwa Islamskiego przeprowadzili atak na salę gimnastyczną w Marawi, a więc mieście, które islamiści okupowali przez pięć miesięcy w 2017 roku (Amadar i Tuttle, 2019). Łącznie w tym zamachu życie straciły cztery osoby, a kolejnych 50 zostało rannych.

W działaniach antyterrorystycznych i kontrterrorystycznych Stany Zjednoczone są od lat istotnym partnerem. Amerykanie uznają lokalne grupy terrorystyczne za poważne i bezpośrednie zagrożenie nie tylko dla Filipin, ale dla całej Azji Południowowschodniej (Chalk, 2008). Filipińskie siły zbrojne od dawna otrzymują amerykańską pomoc w ramach szeregu programów, w tym FMF (Foreign Military Financing), czy też IMET (International Military Education and Training). W ramach współpracy w ramach JUSMAG-P (Joint United States Military Assistance Group-Philippines), Amerykanie biorą udział w szkoleniu filipińskich jednostek. Wartość pomocy wojskowej wyniosła w latach 2015–2021 łącznie miliard dolarów (U.S. Delivers Php48.5 Million, 2021). Znamienne jest, że nawet w czasie chłodnych relacji Stanów Zjednoczonych z Filipinami pod rządami prezydenta Duterte – co zostało przedstawione w dalszej części – współpraca w walce z terrorystami była realizowana w ramach operacji o kryptonimie „Pacific Eagle-Philippines”.

Zasadniczym wyzwaniem dla bezpieczeństwa Filipin jest narastający kryzys w relacjach z Chinami oraz powiązane z tym zjawiska, to jest wzrost potęgi Chin – szczególnie militarny – oraz asertywność polityki Pekinu, czego przejawem jest coraz poważniejszy spór na Morzu Południowochińskim. To również ryzyko dalszego pogorszenia relacji pomiędzy Chinami a Stanami Zjednoczonymi, co obejmuje także scenariusze szczególnie niepokojące z perspektywy Manili, czyli konfliktu zbrojnego o niskiej intensywności oraz otwartej, pełnoskalowej wojny. Ryzyko agresji na Filipiny jest niewielkie, ale państwo to może zostać

wciągnięte w konflikt zbrojny pośrednio. Przykładem takiego scenariusza jest inwazja Chin na Tajwan, co mogłoby przerodzić się w szerszy konflikt, angażujący inne państwa, w tym przede wszystkim Stany Zjednoczone. Taki scenariusz jest uznawany przez rząd w Manili za prawdopodobny, ale jednocześnie bardzo niekorzystny (Philippines sees risk of conflict, 2023; Peng, 2023).

Co do relacji z Chinami, to historycznie przyjazne stosunki dwustronne uległy wyraźnemu pogorszeniu w 2012 roku, kiedy doszło do otwartego kryzysu na wodach w pobliżu Płycizny Scarborough, przejętych wówczas przez Pekin (Ortigas, 2012). Filipiny co prawda wygrały w 2016 roku przed Stałym Trybunałem Arbitrażowym w Hadze spór prawny z Chinami, ale Pekin nie respektuje odrzucającego ich rozszczenia wyroku i kontynuuje swoją politykę zagarniania terytorium. Chińczycy stawiają morskie bariery, by uniemożliwić filipińskim okrętom działanie, używają armatek wodnych, wchodzą na kurs kolizyjny, a także podążają za Filipińczykami w bliskiej odległości.

Geneza odnowienia partnerstwa Manila – Waszyngton

Strategiczne partnerstwo ze Stanami Zjednoczonymi, oparte na wspomnianym pakcie obronnym z 1951 roku, to na przestrzeni dekad filar polityki bezpieczeństwa Filipin. Analiza polityki bezpieczeństwa Marcosa Juniora wobec Stanów Zjednoczonych, to jest zacieśnienia relacji dwustronnych, wymaga jednak odniesienia się do okresu poprzedzającego, aby w ten sposób wykazać wyraźnie istniejącą różnicę jakościową.

Przez pewien czas budowa partnerstwa z Chinami stanowiła sztandarowe hasło kontrowersyjnego prezydenta Rodrigo Duterte (2016–2022), który względnie szybko dokonał zmian w polityce Filipin i zaczął dystansować się od Stanów Zjednoczonych. Ocieplenie relacji z Pekinem było postrzegane jako klucz do ograniczenia chińskich działań ekspansjonistycznych w regionie, a więc do obniżenia napięcia dwustronnego i tym samym wzmocnienia pozycji Filipin. Realizacja tego strategicznego celu charakteryzowała się szeregiem podjętych działań, które w ostatecznym rozrachunku nie przyniosły jednak zakładanych przez Duterte rezultatów.

Ceną za próbę zbliżenia do Chin było nie tylko zdystansowanie się w relacjach ze Stanami Zjednoczonymi, ale w praktyce doprowadzenie do wyraźnego kryzysu, na co jednak wpływ miał charakter samego Duterte. ‘Zasłynął’ on bowiem publicznym obrażeniem prezydenta Baracka Obamy (Philippines leader issues vulgar threat, 2016). Podczas jednej ze swoich pierwszych zagranicznych podróży – wówczas do Pekinu – stwierdził otwarcie, że „pora pożegnać się z Waszyngtonem” (Philippines president Duterte says, 2016). Zarzekał się, że ni-

gdy nie odwiedzi Stanów Zjednoczonych (choć ostatecznie został on zaproszony przez prezydenta Trumpa w 2017 roku) (Philippines' Duterte says, 2017). Duterte, który aż do 2020 roku ignorował korzystne dla swojego kraju haskie orzeczenie, dziękował swym „chińskim przyjaciółom” za dostawy broni oraz ciepło wypowiedział się o Pekinie. W 2020 roku Manila zapowiedziała nawet wycofanie się z umowy z 1998 roku na temat stacjonowania amerykańskich żołnierzy (VFA, *Visiting Forces Agreement*), ale ostatecznie tego nie zrobiono (Woody, 2020)¹.

Jak zostało wspomniane wcześniej, taka polityka nie przyniosła sukcesu, bowiem nie doprowadzono do ograniczenia konfrontacyjnych działań Chin. Wręcz przeciwnie – działania Pekinu na spornych wodach Morza Południowochińskiego stały się jeszcze bardziej prowokacyjne. Już w sierpniu 2019 roku Hermogenes Cendaña Esperon Junior (w latach 2006–2008 szef sztabu filipińskiej armii, a później doradca Duterte ds. bezpieczeństwa w latach 2016–2022) wyraził swoje zaniepokojenie ‘rojami’ chińskich statków i łodzi rybackich wokół wysp Kalayaan (należących do spornych wysp Spratly) we wschodniej części Morza Południowochińskiego (Andrade, 2019). W tym samym roku doszło do konfrontacji wokół kontrolowanej przez Filipinczyków wyspy Thitu (Pag-Asa), a Duterte ostrzegł Chińczyków, by „odczepili” się od niej, gdyż w przeciwnym razie „sprawy przybiorą inny obrót” (Lopez i Colonzo, 2019). Filipiny złożyły wówczas szereg formalnych protestów przeciwko – ich zdaniem – naruszaniu przez Chińczyków protokołu żeglugi poprzez obecność na filipińskich wodach bez wcześniejszego dyplomatycznego zezwolenia lub zawiadomienia oraz z powodu masowej obecności chińskich łodzi morskiej milicji wokół Thitu (Acosta, 2019). Oblężenie to trwało kilka miesięcy.

Dopiero pod koniec swoich rządów – w obliczu klęski swojej polityki – Duterte zmienił kierunek działań i zaczął wysyłać pojednawcze sygnały w stronę Waszyngtonu. Trudno nie przyznać racji Derekowi Grossmanowi (RAND Corporation), który oceniając politykę Chin wobec Manili słusznie konkludował, że „Pekin może winić tylko siebie za niewykorzystaną okazję wypchnięcia Filipin z orbity Stanów Zjednoczonych. Agresywne zachowanie Chin na Morzu Południowochińskim praktycznie uniemożliwiło Duterte realizację swojej prochińskiej i antyamerykańskiej agendy” (Grossman, 2021). W obliczu klęski swojej koncepcji Duterte wyraził brak przeciwskażeń co do powrotu Amerykanów do bazy sił powietrznych Clark (położonej na północny zachód od stołecznej Manili).

¹ Miała to być kara za amerykańską odmowę wydania wizy jednemu z filipińskich senatorów. Ostatecznie Duterte anulował VFA, ale szybko cofnął swoją decyzję. Należy jednak zauważyć, że w czasie kadencji Duterte’a nigdy nie zaprzestano dwustronnej współpracy wojskowej, w tym dostaw amerykańskiej broni. Doszło do ograniczenia skali współpracy, ale do pewnego stopnia był to efekt pandemii Covid-19.

O ile ‘czynnik chiński’ stanowi zasadniczy powód zmiany priorytetów strategicznych Filipin – to jest odejścia od polityki dystansowania się od Stanów Zjednoczonych – to wybór Ferdinanda Marcosa Juniona na prezydenta Filipin w czerwcu 2022 roku był niezbędnym katalizatorem, który umożliwił implementację tejże polityki. Z perspektywy Stanów Zjednoczonych Duterte był bowiem już niewiarygodny, a rychły koniec jego prezydentury sprawiał, że Waszyngton oczekiwał na wybór następcy. Już podczas kampanii prezydenckiej Marcos obiecał odbudować strategiczne partnerstwo ze Stanami Zjednoczonymi (Pedroletti, 2023), które pod koniec października 2023 roku wysłały do Manili z kurtuazyjną, ale i politycznie niezwykle istotną wizytą lotniskowiec USS „Ronald Reagan” wraz z całą grupą bojową (Collins, 2023). Nad Morzem Południowochińskim przeleciał natomiast bombowiec B-52, któremu w bliskiej odległości towarzyszyły chińskie samoloty przechwytyjące (China’s jet comes dangerously close, 2023).

Nowy prezydent bardzo szybko przystąpił do odnawiania partnerstwa dwustronnego. W maju 2023 roku gościł on w Białym Domu, co jest wydarzeniem w pewnym sensie przełomowym, bowiem była to pierwsza taka wizyta od dekady (poprzednikiem był Benigno Aquino III w 2012 roku). Bardzo wymownym elementem delegacji Marcosa w Stanach Zjednoczonych było nietypowe spotkanie – z sekretarzem obrony Lloydem Austinem w Pentagonie. W duchu nowego otwarcia nieco wcześniej, bowiem w kwietniu 2023 roku, zorganizowano największe wspólne ćwiczenia w historii – manewry „Balikatan”, które zaangażowały ponad 17 tysięcy żołnierzy (z czego 12,2 tysiąca amerykańskich)². W tym samym czasie amerykańskie i filipińskie wojska w połączonym ataku artyleryjskim, lotniczym i raketowym zatopiły wycofaną ze służby filipińską korwetę BRP „Pangasinan”. Do wydarzenia doszło tuż przy wybrzeżu miast San Antonio w północno-zachodniej prowincji Zambales na wyspie Luzon, co uznać można za wyraźny sygnał polityczny, skierowany w stronę Chin. Tę operację przeprowadzono bowiem na wodach Morza Południowochińskiego.

Przykłady współpracy filipińsko-amerykańskiej w czasach prezydentury Marcosa

Istotnym elementem nowego otwarcia w politycznych i wojskowych relacjach Stanów Zjednoczonych i Filipin jest zgoda rządu w Manili na udostępnienie Amerykanom dodatkowych czterech baz. Stanowi to implementację tak zwanego Enhanced Defense Cooperation Agreement (EDCA), a więc zawartego w 2014 roku przez prezydenta Benigno Aquino III dokumentu, który mówi

² „Balikatan” przeprowadzane są od 2002 roku.

o zacieśnianiu współpracy w zakresie ćwiczeń, szkoleń, wymiany informacji oraz budowania interoperacyjności. Jednocześnie w maju 2023 roku zapowiedziano rozpoczęcie stałej wymiany informacji (GSOMIA, *General Security of Military Information Agreement*) oraz pogłębienie koordynacji działań, by w ten sposób zabezpieczyć filipińskie i amerykańskie interesy w regionie (Nakamura, 2023).

Obecnie Amerykanie na mocy EDCA mają dostęp do pięciu obiektów: bazy sił powietrznych Antonio Bautista na wyspie Palawan, bazy sił powietrznych Basa w Pampanga (wyspa Luzon), fortu Magsaysay w Nueva Ecija (wyspa Luzon), bazy sił powietrznych Mactan-Benito Ebuen w prowincji Cebu (wyspa Mactan) oraz bazy sił powietrznych Lumbia w Cagayan de Oro (wyspa Mindanao) (New US Military Installations, 2023). Dokument pozwala im wysyłać tam niewielkie siły wojskowe w ramach rotacji (filipińskie prawo zakazuje bowiem stałej obecności obcych wojsk). Amerykanie od dłuższego czasu zabiegali o większy dostęp do filipińskich obiektów, ale w czasach prezydenta Duterte nie było to możliwe.

Na liście nowych obiektów jest baza morska Camilo Osias w Santa Ana oraz międzynarodowe lotnisko Lal-ho (Cagayan North International Airport) (Robson, 2023). Miejsca te znajdują się w północnej prowincji Cagayan na wyspie Luzon, a więc możliwie blisko 'chińskiego podwórka', to jest Tajwanu i Morza Południowochińskiego. Trzeci na liście jest obóz wojsk lądowych Melchor Dela Cruz w Gamu (prowincja Isabela), a czwarta lokacja to baza marynarki wojennej na wyspie Balabac (prowincja Palawan). Miejsce czterech nowych baz nie jest przypadkowe – wszystkie położone są na północy i zachodzie, a więc blisko spornych obszarów. Nic więc dziwnego, że decyzja wywołała niezadowolenie Pekinu, który wezwał do wycofania się z pomysłu i zagroził reakcją (Strangio, 2023).

Na początku maja 2023 roku obie strony wykonały kolejny krok. Na wyraźną prośbę prezydenta Marcosa doszło do uaktualnienia reguł współpracy obronnej. Odnoszą się one do scenariusza wojennego na wodach Morza Południowochińskiego. W majowym dokumencie stwierdzono wyraźnie, że jakkolwiek atak na siły jednej ze stron – także jednostki straży przybrzeżnej – automatycznie uruchamia zapisy amerykańsko-filipińskiego traktatu obronnego z 1951 roku. W ramach uaktualnienia rozszerzono rozumienie działań wojennych, które teraz objęty także ataki teleinformatyczne oraz wszelkie metody nieregularne/hybrydowe (Pedroletti, 2023). Chociaż w dokumencie nie wymieniono Chin, to jest to niewątpliwie jednoznaczny komunikat wysłany przez Waszyngton i Manilę bezpośrednio do Pekinu.

Modernizacja techniczna sił zbrojnych

Istotnym elementem polityki bezpieczeństwa Filipin jest modernizacja sił zbrojnych, które pozostają niedofinansowane i względnie słabe. Póki co, trudno jest wskazać na działania, które bezsprzecznie można zapisać na konto nowej administracji prezydenckiej. Wyjątkiem jest deklarowana zmiana priorytetów. Filipińskie siły zbrojne w ostatnich latach skoncentrowane były w pierwszej kolejności na walce z wieloma grupami terrorystycznymi – zarówno *stricto* separatystycznymi, jak i tymi o charakterze dżihadystycznym. Prezydent Marcos polecił wojsku zmianę priorytetów – w nadchodzącej przyszłości to zwalczanie zagrożeń zewnętrznych, a nie wewnętrznych, ma być priorytetem dla sił zbrojnych. Oznacza to, że wiodącą rolę przejmuje marynarka wojenna. Ta jednak jest ciągle słaba i brakuje jej zdolności do zabezpieczenia swych interesów we własnej, wyłącznej strefie ekonomicznej. O jej stanie najlepiej świadczy fakt, że dopiero 2021 roku zaczęto wycofywać okręty zwodowane w latach 40. XX wieku (Sadongdong, 2021).

Na Filipinach, tak jak w każdym innym państwie, modernizacja techniczna sił zbrojnych stanowi działanie wieloletnie i jest zależna od szeregu czynników, których nie sposób przewidzieć (choćby kryzysów gospodarczych i pilnych wydatków na inne cele). Nie inaczej jest w przypadku Filipin, które swoje działania rozpięły na trzy etapy: HORIZON 1 (2013–2018), HORIZON 2 (2018–2022) oraz HORIZON 3 (2023–2028) (Nepomuceno, 2023). W 2020 roku pandemia Covid-19 wymusiła na Filipinach zamrożenie aż 15 projektów modernizacyjnych. Jednym z nich był program zakupu nowych okrętów desantowych-doków (ostatecznie zamówiono je w lipcu 2022 roku – indonezyjskie stocznie PT PAL mają dostarczyć dwa okręty o wyporności 7,2 tysiąca ton każdy) („PT PAL begins construction”. 2023).

Stany Zjednoczone od lat stanowią istotne wsparcie tego procesu. Znaczna część uzbrojenia filipińskich sił zbrojnych to sprzęt amerykański. Administracja prezydenta Marcosa ma nadzieję, że nowe otwarcie w relacjach z Waszyngtonem doprowadzi do przyspieszenia modernizacji technicznej. Biały Dom już zapowiedział zwiększenie pomocy, która w końcowym okresie rządów Duterte była ograniczona, w wyniku nie tylko polityki międzynarodowej byłego już prezydenta, ale także wewnętrznej, to jest masowego naruszania praw człowieka³. Manila ma w pierwszej kolejności otrzymać trzy samoloty transportowe C-130H

³ Nie oznacza to, że Filipiny nie mogły nabywać amerykańskiego uzbrojenia. Na przykład: w 2021 roku Manila zamówiła 15 dodatkowych śmigłowców S-70i *Black Hawk* jako następców wysłużonych z rodziny H-1.

Hercules oraz cztery okręty patrolowe, które wycofano ze służby w amerykańskiej Straży Przybrzeżnej (dwa 34-metrowe okręty typu *Island* i dwa 27-metrowe typu *Protector*). We wrześniu 2023 roku Amerykanie przekazali dwa przybrzeżne okręty patrolowe US Navy typu *Cyclone*.

Jednocześnie należy zauważyć, że Stany Zjednoczone nie są jedynym partnerem w procesie modernizacji technicznej Filipin, które od lat realizują w tym aspekcie politykę dywersyfikacji. W przypadku okrętów podwodnych, których pozyskanie to najambitniejszy program modernizacyjny Filipin, jest to niezbędne, bowiem Amerykanie nie oferują okrętów podwodnych o napędzie konwencjonalnym. Wedle pierwotnych założeń dwie pierwsze jednostki za około 1,1 miliarda euro planowano zakupić w ramach HORIZON 3, a cztery kolejne miały zostać nabyte później (Nepomuceno, 2023). Według doniesień prasowych, Manila ostatecznie skróciła listę zakupu rozważanych okrętów do dwóch propozycji. Jedną z nich jest południowokoreański DSME 1400N (ulepszony typ *Jang Bogo*), podczas gdy druga to francuski okręt podwodny klasy *Scorpène*. Ten pierwszy jest używany przez Koreę Południową i Indonezję, a drugi przez Chile, Brazylię, Indie i Malezję. Projekt pozyskania okrętów podwodnych, który został odłożony w czasie z powodu braku środków finansowych, może doprowadzić do zbliżenia z Francją. Już w 2019 roku grupa filipińskich marynarzy rozpoczęła szkolenia we Francji (realizowane przez DCI Group) (Vavasseur, 2022). Z powodu swych interesów i pozycji w regionie Indo-Pacyfiku Francja wyraża wolę zacieśnienia relacji z Manilą. Podczas rozmowy telefonicznej z prezydentem Marcosem, prezydent Francji Emmanuel Macron podkreślił zobowiązanie Francji wobec regionu Indyjsko-Pacyficznego (Gita-Carlos, 2023).

Pod rządami Marcosa lista preferowanych partnerów zapewne nie ulegnie zmianie. Strategicznie ważnym partnerem jest Korea Południowa, która jest dostawcą okrętów różnych klas. Przykładowo, Hyundai Heavy Industries (HHI) wybudowało dla Filipin fregaty oparte na południowokoreańskim projekcie *Incheon*. Pierwszy okręt – „Jose Rizal” (FF-150) – został wcielony do służby w 2020 roku, podczas gdy „Antonio Luna” (FF-151) wszedł do służby rok później (Nepomuceno, 2021). To najważniejsze okręty filipińskiej marynarki wojennej, zapewniające największy zakres nowoczesnych zdolności bojowych.

W grudniu 2021 roku Filipiny zamówiły w Hyundai Heavy Industries dwie korwety za 571 milionów euro. Będą one oparte na projekcie HDC 3100, a ich zadaniem będzie zwalczanie okrętów nawodnych i podwodnych nieprzyjaciela (Vavasseur, 2021). W przeciwieństwie do Indonezji, która zażyczyła sobie częściowego przeniesienia produkcji do lokalnych firm, wszystkie okręty dla Filipin będą budowane w Korei Południowej. Dołączy do nich inny okręt, który również ma być dostarczony z Korei Południowej. To ROKS „Andong” (771),

a więc używana korweta typu *Pohang* o wyporności 1,2 tysiąca ton, która została zbudowana w 1987 roku i wycofana ze służby w 2020 roku (jedna jednostka tej klasy – BRP „Conrado Yap”, PS-39, już jest w służbie na Filipinach) (Lee, 2021). W czerwcu 2022 roku Hyundai Heavy Industries otrzymało zlecenie na budowę sześciu 94-metrowych przybrzeżnych okrętów patrolowych o wyporności 2,4 tysiąca ton za kwotę 529 milionów euro (HHI to Build Six New OPVs, 2022).

Kluczowe znaczenie Filipin dostrzega również Japonia. W obawie przed rosnącą potęgą Chin władze w Tokio zaktywizowały w ostatnich latach swoją politykę zagraniczną i bezpieczeństwa, rozbudowując partnerstwa na obszarze Indo-Pacyfiku. Jednym z odbiorców japońskiej pomocy, mającej na celu stworzenie ‘kordonu sanitarnego’ wokół Chin są Filipiny właśnie. Na liście sprzętu, który Manila otrzymała, są między innymi stacje radiolokacyjne, śmigłowce UH-1J, czy też szkolne samoloty Beechcraft TC-90 King Air. Japonia sfinansowała także projekt pozyskania w latach 2027–2028 przez Straż Przybrzeżną Filipin pięciu 97-metrowych okrętów patrolowych MRRV (*Multi-Role Response Vessels*). Dołączą one do dwunastu wcześniejszych jednostek, które Tokio również opłaciło (dziesięć okrętów 44-metrowych i dwa 97-metrowe). Równolegle Tokio prowadzi z Manilą rozmowy o pogłębionej współpracy obronnej, co przekształciłoby ich w ‘quasi-sojuszników’ (Baba, 2023; Chang, 2023). Biorąc pod uwagę doświadczenia z II wojny światowej (w tym japońskie zbrodnie, między innymi w Manili), a także powojenną, pacyficzną politykę wojskową Japonii, byłby to ruch bez precedensu.

Zakończenie

Wybór na prezydenta Filipin Ferdinanda Marcosa, który będzie rządził nie dłużej niż do 2027 roku, stanowił niezbędny katalizator powrotu do filipińsko-amerykańskiego partnerstwa strategicznego. Obecne zbliżenie, świadomie i systematycznie realizowane przez władze w Manili, będące wyraźnym odejściem od polityki poprzedniego prezydenta Rodrigo Duterte’a, z jednej strony pokazuje rosnące napięcia w regionie – w tym obawy państw Azji Południowo-Wschodniej, ale z drugiej nie ustanawia precedensu, bowiem oba państwa były dla siebie kluczowymi partnerami w zakresie bezpieczeństwa przez cały okres zimnej wojny. Prezydent Marcos, który zapowiedział kontynuowanie polityki gospodarczej wobec Chin swojego poprzednika, jedynie powraca do poprzedniego stanu. Gdyby jednak nie agresywna polityka Chin, Filipiny nie dokonałyby zmiany kierunków swej polityki i w zakresie bezpieczeństwa władze w Manili najprawdopodobniej nie doprowadziłyby do ocieplenia relacji z Waszyngtonem, lecz budowały – zgodnie z koncepcją Duterte’a – zbliżenie z Pekinem.

Odnowienie strategicznego partnerstwa ze Stanami Zjednoczonymi, które w 2024 roku ma zaowocować co najmniej 500 wspólnymi inicjatywami wojskowymi wobec 496 w 2023 roku (Sadongdong, 2023), nie wpłynęło na ograniczenie przez Chiny agresywnych i konfrontacyjnych działań. Chiny niezmiennie wysyłają samoloty i okręty na sporne obszary, a także nękają filipińskich rybaków. Znamiennych przykładów ilustrujących działania Chin w czasach prezydentury Marcosa jest bardzo wiele. Część z nich dotyczy utrudniania Filipinom dostarczania zaopatrzenia na okręt desantowy „Sierra Madre”, wybudowany podczas II wojny światowej dla US Navy, który obecnie stanowi bazę Filipińczyków wysuniętą niemal 200 kilometrów od Palawanu (północno-zachodniej prowincji Filipin) na płyciźnie w paśmie wysp Spratly. Do innych incydentów należy chociażby ten z kwietnia 2023 roku, kiedy to chiński, 103-metrowy okręt straży przybrzeżnej (5201) zablokował filipiński, 44-metrowy okręt patrolowy BRP „Malapascua” (4403) (Tense Face-Off, 2023). W sierpniu Manila 2023 roku wezwała chińskiego ambasadora po tym jak chińskie okręty Straży Przybrzeżnej zaatakowały armatkami wodnymi jednostki filipińskie. Filipiny jednocześnie zawiesiły funkcjonowanie ‘gorącej linii’ z chińską Strażą Przybrzeżną (Heydarian, 2023). Manila oskarżyła Chińczyków o niebezpieczne manewry, a pod koniec miesiąca o celowe staranowanie okrętu Straży Przybrzeżnej Filipin. „Chiny to jedna z czołowych potęg świata i chociażby z tego powodu ciąży na nich większa odpowiedzialność za utrzymanie pokoju i stabilności w regionie” – grzmiała Manila, którą poparły rządy Stanów Zjednoczonych, Australii, Japonii i szeregu państw Europy. W dalszych tygodniach notowano kolejne incydenty na spornych wodach.

Nie sposób poza wszelką wątpliwość rozsądzić, czy narastające prowokacje ze strony Chin to reakcja Pekinu za filipińsko-amerykańskie zbliżenie. Intuicja może podpowiadać pozytywną odpowiedź na tak zadane pytanie, ale jednocześnie należy pamiętać, że Chińczycy zaczęli eskalować napięcie i weszli na kurs kolizyjny w swych relacjach z Manilą, gdy Filipinami rządził jeszcze przychylny im prezydent Duterte. O narastającej ekspansji Chin informują także inne państwa regionu, w tym Tajwan i Malezja. Innymi słowy, jest wysoce prawdopodobne, że chińskie okręty wojenne i łodzie patrolowe nękałyby Filipińczyków nawet gdyby prezydent Filipin nie zdecydował się na odnowienie partnerstwa strategicznego ze Stanami Zjednoczonymi.

Zwiększona liczba chińskich prowokacji nie oznacza jednak, że Filipiny są mniej bezpieczne. Intensyfikacja współpracy wojskowej pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Filipinami, dodatkowe siły wojskowe na filipińskich wyspach, a także jednoznaczne słowa prezydenta Bidena, który potwierdził amerykańskie „żelazne przywiązanie do obrony Filipin” (Lee-Brago, 2023) pozwalają stwierdzić, że jest wręcz odwrotnie – ryzyko pełnoskalowego konfliktu zbrojnego maleje, bowiem Chiny muszą założyć, że jakakolwiek agresja wobec Filipin dopro-

wadzi do eskalacji konfliktu poprzez włączenie się Stanów Zjednoczonych. To samo tyczy się ewentualnej chińskiej operacji militarnej przeciwko Tajwanowi. Scenariusz, w którym w taki kryzys aktywnie włączają się Filipiny (udostępniające Amerykanom swoje bazy), zwiększa koszty, które Pekin musiałby ponieść. Fakt ten może działać na Chiny odstrasząco.

Podsumowując, przy bardzo prawdopodobnym założeniu, że w nadchodzących latach regionalna polityka Chin nie ulegnie zmianie, Filipiny najprawdopodobniej będą dalej zabiegać o intensyfikację współpracy tak politycznej, jak i wojskowej ze Stanami Zjednoczonymi, co będzie skutkowało nowymi inicjatywami i zapewne stopniowym zwiększaniem amerykańskiego zaangażowania militarnego na Filipinach. Niemniej jednak wątpliwe jest, czy Stanom Zjednoczonym uda się odbudować pozycję do poziomu z czasów zimnej wojny. Choć obecnie wznoszone na Filipinach instalacje wojskowe są największymi inwestycjami od trzydziestu lat, to jednocześnie są bez porównania mniejsze niż bazy Clark i Subic Bay.

Jednocześnie władze w Manili będą starały się dywersyfikować swoich partnerów – z perspektywy przemysłowej pozostanie nim Korea Południowa, która jednak najprawdopodobniej nie stanie się bliskim partnerem politycznym. Strategiczne priorytety, w tym polityka wobec Chin, są w przypadku Korei Południowej inne niż Japonii. Władze w Tokio mają podobny ogląd sytuacji strategicznej jak Filipiny. Tym samym dalsze zbliżenie na polu bezpieczeństwa pomiędzy Manilą a Tokio jest bardzo prawdopodobne. Spodziewać się należy również intensyfikacji współpracy z Australią, która pomimo wysyłania w stronę Pekinu w 2023 roku sygnałów o gotowości obniżenia napięcia (Yang, 2023) będzie nadal szukać partnerów w wymiarze bezpieczeństwa.

Wskazane powyżej przewidywania co do priorytetowych kierunków polityki bezpieczeństwa Filipin wydają się najbardziej prawdopodobne, ale nie można ich uznać za pewnik. Prognozowanie obarczone jest zawsze bardzo dużym ryzykiem – dotyczy to szczególnie stosunków międzynarodowych, w których istnieje wiele czynników, których decydenci nie kontrolują i nie są w stanie określić prawdopodobieństwa ich wystąpienia. Do takich czynników ryzyka zaliczyć można polityczną przyszłość prezydenta Marcosa i jego szansę na utrzymanie władzy (Philippines' Duterte rejects, 2023)⁴. To również wewnętrzna opozycja

⁴ W listopadzie 2023 roku „The Philippine Star” odniosło się do słów szefa sił zbrojnych generała Romeo Brawnera Juniora, który stwierdził, że niektórzy emerytowani generałowie przygotowują plan destabilizacji kraju. Zasugerowano, że kieruje nimi 78-letni Duterte. Póki co, brak jednak konkretnych dowodów, a sensacyjne doniesienia mogą być elementem chińskiej gry dezinformacyjnej.

wobec intensyfikacji współpracy z Chinami, a także niepewność co do politycznego kierunku filipińskich partnerów – w tym przede wszystkim Stanów Zjednoczonych, gdzie wybory prezydenckie odbędą się w listopadzie 2024 roku, oraz Japonii, która w październiku 2025 roku zorganizuje wybory parlamentarne.

Bibliografia

- Acosta, R. (15 sierpnia 2019). Philippines Pushing Back Against Chinese Militia South China Sea Presence. *USNI News*. <https://news.usni.org/2019/08/15/philippines-pushing-back-against-chinese-militia-south-china-sea-presence> (dostęp: 15.12. 2023).
- Amadar, E., Tuttle, B. (2019). The Rise of ISIS in the Philippines and the Battle of Marawi. *CTX*, 9(2): 31–38.
- Andrade, J. I. (1 sierpnia 2019). PH protests Chinese boat swarm, warship passage. *Inquirer*. <https://globalnation.inquirer.net/178486/ph-protests-chinese-boat-swarm-warship-passage> (dostęp: 15.12.2023).
- Baba, K. (1 listopada 2023). Japan envisions ‘quasi-alliance’ with Philippines. *Nikkei Asia*. <https://asia.nikkei.com/Politics/Defense/Japan-envisions-quasi-alliance-with-Philippines> (dostęp: 15.12.2023).
- Chalk, P. (2008). U.S. Security Assistance to the Philippines: A Success Story Against Terrorism. *CTC Sentinel*, 1(3).
- Chang, F. K. (28 sierpnia 2023). Japan’s Security Engagement with the Philippines. *Foreign Policy Research Institute*. <https://www.fpri.org/article/2023/08/japans-security-engagement-with-the-philippines> (dostęp: 15.12. 2023).
- China’s jet comes dangerously close to US bomber over South China Sea: US. (27 października 2023). *Al Jazeera*. <https://www.aljazeera.com/news/2023/10/27/chinas-jet-comes-dangerously-close-to-us-bomber-over-south-china-sea-us> (dostęp: 15.12.2023).
- Collins, A. (30 października 2023). Ronald Reagan Carrier Strike Group visits Manila. *U.S. Navy*. <https://www.navy.mil/Press-Office/News-Stories/Article/3572963/ronald-reagan-carrier-strike-group-visits-manila> (dostęp: 15.12.2023).
- Duterte warns China over South China Sea dispute (24 sierpnia 2016). *Al Jazeera*. <https://www.aljazeera.com/news/2016/8/24/duterte-warns-china-over-south-china-sea-dispute> (dostęp: 15.12.2023).
- Erickson, A. S., Wuthnow, J. (2016). Springboards and Benchmarks: China Conceptualizes the Pacific “Island Chains”. *The China Quarterly*, January: 1–22.
- Gita-Carlos, R. A. (28 września 2023). Marcos, Macron tackle security issues in WPS. *Philippine News Agency*. <https://www.pna.gov.ph/articles/1210685> (dostęp: 15.12.2023).
- Grossman, D. (6 maja 2021). China Has Lost the Philippines Despite Duterte’s Best Efforts. *RAND Corporation*. <https://www.rand.org/pubs/commentary/2021/05/china-has-lost-the-philippines-despite-dutertes-best.html> (dostęp: 15.12.2023).
- Heydarian, R. J. (15 sierpnia 2023). Philippines cuts China hotline as sea tensions spike. *Asia Times*. <https://asiatimes.com/2023/08/philippines-cuts-china-hotline-as-sea-tensions-spike> (dostęp: 15.12.2023).

- HHI to Build Six New OPVs for the Philippine Navy (27 czerwca 2022). *Naval News*. <https://www.navalnews.com/naval-news/2022/06/hhi-six-new-opvs-for-the-philippine-navy> (dostęp: 15.12.2023).
- Institute for Economics & Peace (2023). *Global Terrorism Index 2023*.
- Kajal, K. (10 października 2023). Indian Army test-fires extended range BrahMos cruise missile. *Janes*. <https://www.janes.com/defence-news/news-detail/indian-army-test-fires-extended-range-brahmos-cruise-missile> (dostęp: 15.12.2023).
- Lee, D. (24 listopada 2021). Philippine Navy to Acquire 2nd Pohang-class Corvette from South Korea. *Naval News*. <https://www.navalnews.com/naval-news/2021/11/philippine-navy-to-acquire-2nd-pohang-class-corvette-from-south-korea> (dostęp: 15.12.2023).
- Lee-Brago, P. (27 października 2023). Biden: US defense commitment to Philippines is ironclad. *The Philippine Star*. <https://www.philstar.com/headlines/2023/10/27/2306888/biden-us-defense-commitment-philippines-ironclad> (dostęp: 15.12.2023).
- Lopez, D. B., Colonzo, A. (5 kwietnia 2019). Duterte Stakes Rare Claim, Tells China to 'Lay Off' Thitu Island. *Bloomberg*. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-04-05/duterte-stakes-rare-claim-tells-china-to-lay-off-thitu-island> (dostęp: 15.12.2023).
- Nakamura, R. (3 maja 2023). U.S. and Philippines to share real-time military intel on China. *Nikkei Asia*. <https://asia.nikkei.com/Politics/Defense/U.S.-and-Philippines-to-share-real-time-military-intel-on-China> (dostęp: 15.12.2023).
- Nepomuceno, P. (16 października 2023). AFP: Submarine acquisition set in latter part of modernization program. *Philippine News Agency*. <https://www.pna.gov.ph/articles/1211856> (dostęp: 15.12.2023).
- Nepomuceno, P. (21 lipca 2023). DND eyes tapping 'non-traditional sources' for AFP modernization. *Philippine News Agency*. <https://www.pna.gov.ph/articles/1206086> (dostęp: 15.12.2023).
- Nepomuceno, P. (17 marca 2021). Commissioning of BRP Antonio Luna set March 19. *Philippine News Agency*. <https://www.pna.gov.ph/articles/1133857> (dostęp: 15.12.2023).
- New US Military Installations in Philippines (10 kwietnia 2023). *FEDweek*. <https://www.fedweek.com/armed-forces-news/philippine-presence-expands> (dostęp: 15.12.2023).
- Ortigas, M. (13 maja 2012). Scarborough Shoal stand-off sparks protests. *Al Jazeera*. <https://www.aljazeera.com/features/2012/5/13/scarborough-shoal-stand-off-sparks-protests> (dostęp: 15.12.2023).
- Pedroletti, B. (3 maja 2023). Biden and Marcos seal stronger US-Philippines military alliance. *Le Monde*. https://www.lemonde.fr/en/international/article/2023/05/03/biden-and-marcos-seal-stronger-us-philippines-military-alliance_6025251_4.html (dostęp: 15.12.2023).
- Peng, N. (19 sierpnia 2023). Is the Philippines Ready for a Taiwan Conflict?. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2023/08/is-the-philippines-ready-for-a-taiwan-conflict> (dostęp: 15.12.2023).
- Philippines' Duterte says will never visit 'lousy' United States. (21 lipca 2017). *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/idUSKBN1A61E6> (dostęp: 15.12.2023).
- Philippines leader issues vulgar threat to Obama. (5 września 2016). *CBS News*. <https://www.cbsnews.com/news/philippines-president-rodrigo-duterte-obama-son-of-a-bitch-i-will-swear-at-you> (dostęp: 15.12.2023).

- Philippines president Duterte says 'time to say goodbye' to America. (20 października 2016). *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2016/oct/20/philippines-president-duterte-says-time-to-say-goodbye-to-america> (dostęp: 15.12.2023).
- Philippines sees risk of conflict over Taiwan as a 'major concern'. (15 sierpnia 2023). *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/philippines-sees-risk-conflict-over-taiwan-major-concern-2023-08-15> (dostęp: 15.12.2023).
- Philippines' Duterte rejects accusation he rallied retired generals to topple Marcos in coup. (8 listopada 2023). *South China Morning Post*. <https://www.scmp.com/week-asia/politics/article/3240768/philippines-duterte-rejects-accusation-he-rallied-retired-generals-topple-marcos-coup> (dostęp: 15.12.2023).
- PT PAL begins construction of the Philippine Navy's LPD. (10 sierpnia 2023). *Naval News*. <https://www.navalnews.com/naval-news/2023/08/pt-pal-begins-construction-of-the-lpd-for-the-philippine-navy> (dostęp: 15.12.2023).
- Robson, S. (4 kwietnia 2023). US troops have already trained at new shared-access bases in the Philippines. *Stars and Stripes*. https://www.stripes.com/theaters/asia_pacific/2023-04-04/philippines-shared-bases-american-troops-9697413.html (dostęp: 15.12.2023).
- Rothwell, D. R. (2022). *Islands and International Law*. Hart Publishing.
- Sadongdong, M. (11 grudnia 2021). Navy retires 2 WWII-era vessels after 44 years in service. *Manila Bulletin*. <https://mb.com.ph/2021/12/11/navy-retires-2-wwii-era-vessels-after-44-years-in-service> (dostęp: 15.12.2023).
- Sadongdong, M. (16 września 2023). PH, US to collaborate in 500 military activities in 2024. *Manila Bulletin*. <https://mb.com.ph/2023/9/16/ph-us-to-collaborate-in-500-military-activities-in-2024> (dostęp: 15.12.2023).
- Strangio, S. (14 marca 2023). China Warns Philippines Over US Access to Military Bases. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2023/03/china-warns-philippines-over-us-access-to-military-bases> (dostęp: 15.12.2023).
- Tense Face-Off: Philippines Confronts China Over Sea Claims. (27 kwietnia 2023). *Voice of America*. <https://www.voanews.com/a/tense-face-off-philippines-confronts-china-over-sea-claims-/7068742.html> (dostęp: 15.12.2023).
- U.S. Delivers Php48.5 Million in Weapons and Munitions to AFP. (8 lipca 2021). *U.S. Indo-Pacific Command*. <https://www.pacom.mil/Media/News/News-Article-View/Article/2687611/us-delivers-php485-million-in-weapons-and-munitions-to-afp> (dostęp: 15.12.2023).
- Vavasseur, X. (28 grudnia 2021). South Korea's HHI to Build Two New Corvettes for the Philippine Navy. *Naval News*. <https://www.navalnews.com/naval-news/2021/12/south-koreas-hhi-to-build-two-new-corvettes-for-the-philippine-navy> (dostęp: 15.12.2023).
- Vavasseur, X. (4 października 2022). Philippine Navy Receives Submarine Training From France's DCI Group. *Naval News*. <https://www.navalnews.com/naval-news/2022/11/philippine-navy-receives-submarine-training-from-frances-dci-group> (dostęp: 15.12.2023).
- Woody, C. (14 lutego 2020). A major US ally in the Pacific wants to scrap an important military deal with the US, and that may give China an edge. *Business Insider*. <https://www.businessinsider.com/philippine-ending-vfa-agreement-with-us-could-benefit-china-2020-2> (dostęp: 15.12.2023).

Yang, W. (4 listopada 2023). Australian Prime Minister Arrives in China for Four-Day Visit. *Voice of America*. <https://www.voanews.com/a/australian-prime-minister-arrives-in-china-for-four-day-visit/7341876.html> (dostęp: 15.12.2023).

Yoshihara T. (2012). China's Vision of Its Seascape: The First Island Chain and Chinese Seapower. *Asian Politics & Policy*, 4(3): 293–313.

*

Security Policy of the Philippines Under President Marcos Junior (since 2022)

Abstract

The Philippines has been grappling with Chinese policy of confrontation in the South China Sea for several years. The growing pressure from Beijing has compelled the Philippines to take a more active stance in foreign policy and security. The previous Philippine president, Rodrigo Duterte (2016–2022), sought to reduce tension in relations with China and thereby improve the strategic position of the Philippines by moving away from the traditional pillar of Philippine security policy, which is close cooperation with the United States. He attempted to replace the strategic partnership with Washington with a political rapprochement with China, but this attempt ended in failure.

The aim of the paper is to analyze the security policy of the Republic of the Philippines under the leadership of President Ferdinand Marcos Jr. (since June 2022). The hypothesis is that a selection of Ferdinand Marcos as the president of the Philippines was a necessary condition for a rebuilding of a strategic partnership with the United States, which was in crisis during the presidency of Rodrigo Duterte. The paper analyzes a geostrategic significance of the Philippines in a context of major powers (the United States and China), genesis of the renewal of the partnership between Manila and Washington, examples of Filipino-American military cooperation, and key initiatives in the technical modernization of the Philippines, as well as examples of security diversification policy.

Keywords: the Philippines, South China Sea, security policy, defense